

2017-12-19

Trafikkontoret

trafikkontoret@stockholm.se

Remissvar Offentliga rum – förslag på komplettering till Framkomlighetsstrategin, dnr T2017-01611

Handikappföreningarnas samarbetsorgan (HSO) i Stockholms stad är en paraplyorganisation för funktionshindersorganisationer verksamma inom staden. Vi verkar bl.a. för att stärka våra medlemsföreningars arbete för mänskliga rättigheter, full delaktighet och jämlikhet på alla områden i samhället. Vi representerar 31 föreningar med sammanlagt drygt 30 000 enskilda medlemmar inom ett brett spektrum av funktionsnedsättningar.

Är det rätt planeringsprinciper eller saknas något perspektiv?

Precis som det står i dokumentet är det grundläggande i ett demokratiskt och jämlikt samhälle att de offentliga rummen är inbjudande och trygga platser för alla människor, och att ingen begränsas av exempelvis funktionsvariation. Vi gläds över att personer med funktionsnedsättning som grupp nämns i dokumentet, eftersom våra behov ibland har osynliggjorts i stadens övergripande strategidokument. Ungefär 20 procent av Sveriges och stadens befolkning uppger att de har en funktionsnedsättning som påverkar det dagliga livet.

Vi efterfrågar dock ett mer genomarbetat funktionshindersperspektiv i texten och arbetet framåt.

Stockholms stad har ansvar för att genomföra den nationella funktionshinderspolitiken, som utgår ifrån konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och att arbeta för full delaktighet för alla. Stadens mål och vision är ett Stockholm som är tillgängligt för alla, där personer med funktionsnedsättning är fullt delaktiga på jämlika villkor som alla andra, utan diskriminering. Ett viktigt styrdokument för att uppnå det målet är stadens reviderande delaktighetsprogram, som just nu är ute på remiss: ”Ett Stockholm för alla - Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023.”

Vi vet att många medarbetare i staden lägger ner ett stort engagemang i arbetet med att förbättra tillgängligheten och öka delaktigheten i samhället för personer med funktionsnedsättning, men ändå kvarstår många hinder. Precis som det står i tjänsteutlåtandet till delaktighetsprogrammet behöver det fortsatta arbetet därför präglas av stor beslutsamhet och förnyad kraft. Det behöver även bli mer systematiskt. Som det står i

delaktighetsprogrammet ska arbetet framåt utgå ifrån principen om universell utformning, det vill säga att skapa lösningar som är tillgängliga för alla redan från början, och åtgärda befintliga brister i tillgänglighet.

I dokumentet om offentliga rum omnämns tillgänglighet, men det är uppenbart att man med begreppet inte menar tillgänglighet ur ett fördjupat funktionshindersperspektiv, det vill säga att en plats eller verksamhet ska vara tillgänglig för alla, oavsett vilken funktionsförmåga en invånare har. Tillgänglighet begränsas i dokumentet till att handla om att exempelvis resmöjligheter bör erbjudas i närheten av bostäder.

Bristen på ett funktionshindersperspektiv blir ibland också uppenbar i detaljer, exempelvis på sidan 15, där det står att ”Gångplanen gynnar attraktivitet i det offentliga rummet då all vistelse börjar till fots”. Detta stämmer inte eftersom vissa invånare exempelvis använder sig av rullstol.

Som det står i delaktighetsprogrammet behöver kunskapsutvecklingen om levnadsvillkor och rättigheter för personer med funktionsnedsättning ske löpande. Det är oerhört viktigt att alla medarbetare vid Trafikkontoret har kunskap och verktyg för att använda principen om universell utformning i sitt dagliga arbete. Arbetet behöver utgå ifrån att det bland Stockholms invånare finns en mångfald av sätt att fungera. Vi invånare har exempelvis psykisk ohälsa, nedsatt rörelseförmåga, nedsatt syn eller hörsel, vi är döva eller dövblinda, har nedsatt röst- och talfunktion, nedsatt kognitiv förmåga, besvär i andningsorgan, allergier eller överkänslighet, eller andra variationer i funktionsförmågan.

För att ge några exempel:

- För att stadens offentliga rum ska leva året om, är det inte bara viktigt med ”ljussättning, färg, mikroklimat – sol och lä mm” som det står på sidan 11. I arbetet med att identifiera, undanröja och förebygga hinder för full delaktighet vill vi lyfta fram snöröjning. En fungerande snöröjning är av avgörande betydelse för många personer med funktionsnedsättning. När det brister i snöröjningen får detta konsekvensen att människor blir instängda i sina hem. Detta anser vi behöver tydliggöras i ett dokument som handlar om offentliga rum.
- I planeringen av att stärka gatans roll som vistelseplats är det ur ett funktionshindersperspektiv exempelvis viktigt att på ett tydligt sätt separera cykel- och gångbanor. Framkomlighet för fyrhjulingar som rullstolar och rullatorer behöver alltid beaktas.
- Den så kallade ”Stockholmsmodellen” för att underlätta vid övergångsställen måste fortsätta att genomföras även vid mindre trafikerade korsningar.
- Om det pågår en ombyggnad på utanför min port, vem säkerställer – och hur – att jag får reda till vilken tillfällig adress som jag kan beställa färdtjänst? Denna information skulle behöva tas fram ur de ritningar över planerade ombyggnationer som staden har, och sedan kommuniceras ut till berörda invånare.

- När stadsrummet tillfälligt ändras, exempelvis på sommaren – hur kommuniceras dessa ändringar till de som vistas i det offentliga rummet? Det är viktigt att inte utgå ifrån att alla automatiskt kan uppfatta och förstå dessa förändringar. Staden kan i sitt arbete inte utgå ifrån en norm om att människor är fullt seende och har kognitiv förmåga att själva direkt hitta alternativa lösningar, exempelvis för hur man ska förflytta sig. Framkomlighet och orienterbarhet behöver utformas så att människor som har kognitiva nedsättningar eller synnedsättningar inte utestängs eller missgynnas. Tydliga skyltar med exempelvis Pictogram underlättar inte bara för personer med funktionsnedsättning att kunna orientera sig.
- Stadens rum ska ge möjlighet till möten, vistelse och rekreation står det på sidan 11, och vi vill även tillägga att det är viktigt att skapa möjligheter till avskildhet för den som har behov av det.

Vi vill i detta sammanhang även lyfta fram aktuella lagändringar som är viktiga att känna till:

I diskrimineringslagen (2008:567) infördes den 1 januari 2015 en bestämmelse om att bristande tillgänglighet kan vara grund för diskriminering. Här avses även information och kommunikation.

Lagen om offentlig upphandling, LOU, innehåller sedan den 1 januari 2017 en ny bestämmelse om att ställa krav på tillgänglighet vid upphandling (19 kap 2 § LOU).

Hur ser vi på de valda åtgärdsområdena och aktiviteterna i handlingsplanen?

Som det står i det reviderade delaktighetsprogrammet behöver arbetet med att identifiera, förebygga och undanröja hinder för delaktighet vara systematiskt både i sitt genomförande och i uppföljning. Nämnder och bolagsstyrelser behöver fördela ansvaret för att säkerställa utvecklingen och samordningen av arbetet med funktionshindersfrågor. Samordningsbehovet inom framför allt tillgänglighetsarbetet är betydande och kräver särskild uppmärksamhet.

För att skapa tillgängliga offentliga rum där alla kan delta på lika villkor krävs en helhetssyn och nära samverkan mellan stadens olika enheter, och även med andra aktörer som verkar i staden, exempelvis SL.

- Alla åtgärdsområden och aktiviteter behöver utgå ifrån delaktighetsprogrammet och ha ett funktionshindersperspektiv, enligt ovan. Det är även oerhört viktigt att ett funktionshindersperspektiv tydliggörs i alla upphandlingar.
- Vi efterfrågar en aktuell och övergripande plan för hur arbetet med att åtgärda enkelt avhjälpna hinder ska fortskrida och intensifieras.
- Vi tror att det är viktigt att det finns anställda personer som har ansvar och mandat att föra delaktighetsarbetet framåt. Stockholms stad kan här ta inspiration från Stockholms läns landsting, som inom vissa verksamheter, exempelvis SL, har anställt utvecklingsstrateger inom tillgänglighet. Inom dessa verksamheter drivs utvecklingen framåt och det sker även i god samverkan med funktionshindersorganisationerna.

- Den checklista för vistelsekvalitet och trygghet som ska tas fram måste inkludera ett funktionshindersperspektiv. Alla vistelseinventeringar behöver utgå ifrån den mångfald av invånare som finns i Stockholm och de olika behov de har. När en vistelseinventering genomförs bör den inkludera personer som har varierande funktionsförmåga, för att avspegla samhällets mångfald. Att införa nya inventeringar av det offentliga rummet utgör ju ett ypperligt tillfälle att exempelvis inventera och åtgärda enkelt avhjälpna hinder. Här kan staden även passa på att verka för att andra fastighetsägare och näringsidkare i Stockholm förbättrar tillgängligheten i sina lokaler och verksamheter.
- Vi välkomnar utbildningsinsatser för att höja medvetenheten på trafikkontoret om vistelsekvaliteter och betydelsen av attraktiva offentliga rum. Dessa utbildningsinsatser bör naturligtvis även inkludera att höja kunskapen om universell utformning och att identifiera, undanröja och förebygga funktionshinder.

Stockholm har ambitionen att erbjuda sina medborgare goda livsmiljöer och levnadsvillkor. En stad som är tillgänglig och där samtliga medborgare upplever delaktighet och trygghet, är bättre för alla. Alla åtgärder för att öka tillgängligheten ska alltid ses som en investering för en hållbar utveckling.

Med vänlig hälsning

Lena Huss
Ordförande

Håkan Jarmar
Vice ordförande